

Underlag till checklista uppsökande verksamhet, masshantering

Detta är ett underlag till checklistan för uppsökande verksamhet. Tanken är att du som inspektör läser detta underlag innan du använder dig av checklistan. Förhoppningsvis ger det en ökad förståelse av frågorna kring masshantering.

Två huvudsakliga delar är viktiga att kontrollera när det gäller masshantering:

- ursprung
- slutdestination/mottagare

Tillsynen måste riktas mot där massorna uppstår och där massorna hamnar, lagras, bearbetas, deponeras och/eller anläggs.

Var uppstår massorna/avfallet och hur upptäcker man dem?

- *Samarbete med kommunens "Stadsbyggnadskontor"*
Miljökontoren/förvaltningarna kan ha god nytta av en bra dialog med stadsbyggnadskontoren. Genom att granska rivningslov, marklov och bygglov enligt Plan- och bygglagen får miljökontoren/förvaltningen information om var masshantering och avfallshantering kommer att ske. Genom stadsbyggnadskontoret kan även information om större byggverksamheter (vägbyggen, järnvägar, tunnlar, muddringar hamnar och andra storbyggen) erhållas.
- *Föreordnade områden - Saneringsanmälan (10 kap. miljöbalken)*
När saneringsanmälningar inkommer som avser schaktsanering eller annat bortförande av avfall kan tillsynsmyndigheten kräva att det i anmälan redovisas vart massorna/avfallet kommer att transporteras. I samband med slutrapporteringen för saneringen ska även kvitto/skriftlig dokumentation krävas in på vem som mottagit massorna. Massorna/avfallet som transporteras bort kan sedan följas upp på den mottagande platsen. Om massorna/avfallet transporteras till en annan kommun informera tillsynsmyndigheten i mottagarkommunen så att uppföljning kan ske.
- *Miljöfarliga verksamheter - Tillsyn (9, 26 kap. miljöbalken)*
För att följa hela masshanteringskedjan är det viktigt att bedriva tillsyn på är de verksamheter som hanterar förorenade massor, asfalt samt bygg- och rivningsmaterial, främst sorterings- och mellanlagringsanläggningar. Med stöd av miljöbalken, egenkontrollförordningen och avfallsförordningen (54 §) kan krav ställas på att det ska finnas skriftliga rutiner för hur hanteringen av massor och avfall sker. Det är viktigt att det finns en spårbarhet gällande inkommande och utgående material. Tillsynsmyndigheten bör regelbundet göra stickprov på dessa verksamheter för att kontrollera hanteringen.
- *Uppsökande inspektioner*
Trots att kontroll sker enligt ovanstående punkter finns behov av att komplettera med uppsökande inspektioner då det kan förekomma olovlig mass- och avfallshantering. Uppsökande inspektioner syftar till att hitta icke anmäld och olovlig hantering av massor och avfall. Målet med dessa inspektioner är att kontrollera om den hantering som sker är korrekt eller om det finns behov av att förelägga om åtgärder eller försiktighetsmåttn eller förbud.
- Vid uppsökande inspektioner ska uppmärksamhet riktas mot områden där masshantering/utfyllnader/ vallar/ grävarbeten sker eller har skett, inspektionerna bör göras med en viss regelbundenhet för att kunna upptäcka nya arbeten. Kontakta också verksamhetsutövare i branschen för att få tips om vad som är på gång.

Vad gör du när du hittar ett område där någon form av masshantering/ avfallshantering sker/skett och som tillsynsmyndigheten inte fått information om?

1. Identifiera objektet.
2. Inspektera platsen och dokumentera hur det ser ut exempelvis genom att fotografera, notera ungefär hur mycket massor/avfall som använts, vilken typ av massor/avfall som använts samt vilka eventuella skyddsobjekt som ligger i närheten.
3. Kontrollera med Stadsbyggnadskontoret om det finns några rivnings-, mark- eller bygglov för det aktuella området. Det kan även finnas andra aspekter att ta hänsyn till exempelvis kulturmiljö, strandskydd, naturvärden, vattenverksamhet.
4. I de fall du misstänker att det kan ha skett någon form av miljöbrott, anmäl till miljöåklagare och säkra bevis genom provtagning av ditförda massor/avfall samt underliggande material.
5. Förelägg fastighetsägare/verksamhetsutövare (26 kap. 21 § miljöbalken) att inkomma med uppgifter om de ditlagda massorna/avfallet, uppgifter som behöver krävas in är:
 - vad ditförda massor/avfall ska användas till
 - vilken volym avfall/massor som tillförts området
 - vilken typ av avfall/massor som tillförts området
 - ursprung på avfallet/massorna
 - status på avfallet/massorna det vill säga eventuell föroreningshalt
 - provtagningsresultat (kontrollera provtagningstäthet, vilka parametrar som analyserats, metodik för provtagning) alternativt kräv att provtagning utförs. Se Länsstyrelsen Skånes vägledningmaterial Information om hantering av massor, 2013.

Om trovärdigheten är låg på den provtagning som verksamhetsutövaren utfört och det finns anledning att tro att provresultaten inte är representativa eller uttagna på ett korrekt sätt kan det vara aktuellt för tillsynsmyndigheten att antingen utföra egen provtagning av materialet alternativt utse någon annan att utföra undersökningen (26 kap. 22 § miljöbalken).

6. När uppgifterna inkommer gör en bedömning av åtgärden. Tillsynsmyndigheten behöver agera om man stöter på massor som man bedömer som nedskräpning eller massor som man bedömer borde ha föregåtts av ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (12:6-samråd), en anmälan eller tillståndsansökan enligt miljöbalken.
 - Förelägg om försiktighetsåtgärder alternativt att flytta massorna från platsen eller förelägg verksamhetsutövaren att söka tillstånd för deponiverksamhet.
 - Åtalsanmälan – otillåten miljöverksamhet kan vara aktuellt.
 - Är 12:6-samråd aktuellt, hänvisa verksamhetsutövaren till länsstyrelsen samt informera länsstyrelsens handläggare
7. Om det finns misstanke om att ditlagda massor kan ha spridit föroreningar ska tillsynsmyndigheten kräva att verksamhetsutövaren/fastighetsägaren utför provtagning av mark och eventuellt grund-/ytvatten (26 kap. 22 § miljöbalken)
8. Om det finns en föroreningsproblematik kan krav ställas på verksamhetsutövare/fastighetsägare att utföra preventiva och/eller reperativa åtgärder i enlighet med 2 och 10 kap. miljöbalken.